

The Competition between Saudi Arabia and the UAE in China's Digital Silk Road

Received: 2025/1/31

accepted: 2025/2/27

Abstract:

China has been able to establish an effective network in the Middle East through the Digital Silk Road. The competition between Saudi Arabia and the United Arab Emirates plays a significant role in China's economic and geopolitical strategies. This research examines how the rivalry between these two countries influences China's position as the main actor in the Digital Silk Road and seeks to analyze China's behavioral patterns within this framework. The research question is: How does the competition between Saudi Arabia and the UAE in exploiting the opportunities of China's Digital Silk Road redefine the balance of power in their bilateral relations and in the Gulf region? According to the results, China's behavioral model is primarily economic, based on three key principles: sustainable mutual benefits, inclusivity, and networking. By applying these principles, China has aligned its internal economic needs with the conditions of host countries through the development of advanced technologies such as 5G, artificial intelligence, and digital infrastructure. In this context, the competition between Saudi Arabia and the UAE has created an opportunity for China to more effectively utilize regional capacities to strengthen its position. In addition to economic goals, this competition has allowed China to pursue political objectives, such as reducing the unilateral influence of the United States and promoting multilateralism. As a result, the Digital Silk Road has become a platform for complex economic and political interactions, where China has established its role as the main partner. This rivalry has also had profound effects on shaping a new regional order and enhancing technological cooperation between China and the Gulf countries.

Keywords: Digital Silk Road, China, Saudi Arabia, UAE.

Parisa Abdollahi:

PhD student in International Relations, University of Tehran, Kish International Campus (Corresponding author)

E-mail: m.parisaabdollahi@yahoo.com

Nasrin Mosaffa: Professor of International Relations, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran

E-mail: nmosaffa@ut.ac.ir

رقابت عربستان و امارات در جاده ابریشم دیجیتال چین

ارسال: ۱۴۰۳/۱۱/۱۲

پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۰۹

چکیده:

چین از طریق جاده ابریشم دیجیتال توانسته است شبکه‌سازی مؤثری در خاورمیانه ایجاد کند. رقابت عربستان سعودی و امارات متحده عربی، نقش مهمی در استراتژی‌های اقتصادی و ژئوپلیتیکی چین دارد. این پژوهش به بررسی نحوه اثرگذاری رقابت این دو کشور بر جایگاه چین به‌عنوان بازیگر اصلی جاده ابریشم دیجیتال پرداخته و تلاش دارد تا الگوی رفتاری چین در این چارچوب را تحلیل کند. سؤال پژوهش این است که رقابت عربستان سعودی و امارات متحده عربی در بهره‌برداری از فرصت‌های جاده ابریشم دیجیتال چین، چگونه توازن قدرت را در روابط دوجانبه این کشورها و در منطقه خلیج فارس بازتعریف می‌کند؟ بر اساس نتایج، الگوی رفتاری چین ماهیتی اقتصادی دارد که مبتنی بر سه اصل کلیدی است: منافع متقابل پایدار، همه‌جانبه‌گرایی، و شبکه‌سازی. چین با استفاده از این اصول، از طریق توسعه فناوری‌های پیشرفته نظیر 5G، هوش مصنوعی و زیرساخت‌های دیجیتال، نیازهای اقتصادی داخلی خود را با شرایط کشورهای میزبان تطبیق داده است. در این میان، رقابت عربستان و امارات زمینه‌ساز بهره‌گیری مؤثرتر چین از ظرفیت‌های منطقه‌ای برای تقویت جایگاه خود شده است. علاوه بر اهداف اقتصادی، این رقابت به چین امکان داده تا اهداف سیاسی نظیر کاهش نفوذ یک‌جانبه‌گرایانه آمریکا و ارتقای چندجانبه‌گرایی را دنبال کند. در نتیجه، جاده ابریشم دیجیتال به بستری برای تعاملات پیچیده اقتصادی و سیاسی تبدیل شده که در آن چین توانسته است نقش خود را به‌عنوان پارتner اصلی تثبیت کند. این رقابت همچنین تأثیرات عمیقی بر شکل‌گیری نظم جدید منطقه‌ای و ارتقای همکاری‌های تکنولوژیکی میان چین و کشورهای خلیج فارس داشته است.

کلید واژه‌ها: جاده ابریشم دیجیتال، چین، عربستان، امارت.

پریسا عبداللهی:

دانشجو دکتری روابط بین الملل،
دانشگاه تهران پردیس بین الملل
کیش (نویسنده مسئول)

E-mail: m.parisaabdollahi@yahoo.com

نسرین مصفا:

استاد روابط بین الملل دانشکده
حقوق و علوم سیاسی دانشگاه
تهران

E-mail: nmosaffa@ut.ac.ir

در دنیای امروز، رقابت‌های ژئوپولیتیکی و اقتصادی به‌ویژه در منطقه خاورمیانه شدت یافته است و یکی از عرصه‌های جدید و مهم این رقابت‌ها در بستر جاده ابریشم دیجیتال چین شکل گرفته است. ابتکار کمربند و جاده (BRI^۱) که توسط چین به عنوان یک طرح جهانی مطرح شده است، به‌ویژه در نسخه دیجیتالی خود به عنوان «جاده ابریشم دیجیتال» جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است. این ابتکار، به‌ویژه از طریق زیرساخت‌های ارتباطی و فناوری‌های نوینی همچون کابل‌های فیبر نوری، شبکه‌های 5G و مراکز داده، تلاش دارد تا مسیرهای ارتباطی چین را با اقتصادهای مختلف جهان در قاره‌های مختلف متصل کند. در این راستا، کشورهای خاورمیانه و به‌ویژه خلیج فارس به‌عنوان مناطق استراتژیک برای چین شناخته شده‌اند، به‌ویژه به دلیل منابع حیاتی مانند نفت و گاز و دسترسی به آب‌های آزاد.

در میان کشورهای خلیج فارس، رقابت میان عربستان سعودی و امارات متحده عربی در راستای بهره‌برداری از فرصت‌های جاده ابریشم دیجیتال چین به موضوعی مهم و پیچیده تبدیل شده است. این رقابت‌ها نه تنها به دلیل تلاش‌های هر دو کشور برای جذب سرمایه‌گذاری‌های چین در زمینه‌های زیرساختی و دیجیتال است، بلکه به دلیل تأثیرات بلندمدت این پروژه‌ها بر قدرت اقتصادی، سیاسی و امنیتی این کشورها در منطقه است. ایجاد و تقویت زیرساخت‌های دیجیتال در این کشورها نه تنها باعث تسهیل تبادل اطلاعات و خدمات آنلاین در منطقه می‌شود، بلکه موجب تغییرات اساسی در روابط دیپلماتیک و همکاری‌های بین‌المللی نیز خواهد شد.

چین و کشورهای خلیج فارس به‌ویژه از طریق دیپلماسی دیجیتال در تلاش‌اند تا با ایجاد زیرساخت‌های نوین، روابط اقتصادی و سیاسی خود را تقویت کنند. این در حالی است که رقابت عربستان و امارات در جاده ابریشم دیجیتال چین می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای بر فضای همکاری‌های منطقه‌ای و جهانی داشته باشد. در این پژوهش، هدف این است که به بررسی رقابت‌های میان عربستان سعودی و امارات متحده عربی در راستای جاده ابریشم دیجیتال چین پرداخته و تأثیرات این رقابت‌ها بر روابط بین‌المللی و دیپلماسی منطقه‌ای تحلیل شود. از این‌رو، سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که: رقابت عربستان سعودی و امارات متحده عربی در بهره‌برداری از فرصت‌های جاده ابریشم دیجیتال چین، چگونه توازن قدرت را در روابط دوجانبه این کشورها و در منطقه خلیج فارس بازتعریف می‌کند؟

۲. پیشینه

مطالعات و پژوهش‌های زیادی در زمینه ابتکار کمربند و جاده چین یا همان راه ابریشم نوین و ابعاد مختلف آن از جمله نسخه دیجیتال آن صورت گرفته است. در ادامه به برخی از مهم‌ترین پیشینه‌های مرتبط با این پژوهش اشاره می‌شود:

سازمند و امینی جشوقانی (۱۴۰۳) در پژوهشی با عنوان «شکل‌گیری فضای میان منطقه‌ای؛ خاورمیانه و راه ابریشم دیجیتال چین» به این نتیجه رسیدند که چین از طریق بهبود شبکه‌های مخابراتی و ارائه فناوری نسل پنجم، ایجاد شهرهای هوشمند، گسترش تجارت الکترونیک و سرمایه‌گذاری در عرصه مراکز داده، نقش مهمی در گسترش نظم نوین جهانی در عرصه اقتصاد

^۱-Belt and Road Initiative

دیجیتالی ایجاد کرده است. و عربستان سعودی و امارات به عنوان کشورهای اصلی دریافت‌کننده اقتصاد دیجیتالی چین محسوب می‌شوند.

رئیس‌نژاد (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «ایران و راه ابریشم نوین؛ از ژئوپلیتیک راه تا دیپلماسی راه» به این نتیجه دست یافت که که ابتکار کمربند-جاده چین فرصتی بی‌نظیر برای کشورهای مانند ایران فراهم آورده است که به واسطه موقعیت تاریخی و جغرافیایی خود در مسیر این پروژه قرار دارند. با توجه به منابع مالی و حمایت‌های مالیاتی از سوی نهادهای مختلف دولتی و غیردولتی، ایران می‌تواند از این موقعیت بهره‌برداری کند.

کاوه و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «ابتکار جاده ابریشم و امنیت انرژی چین در آسیای مرکزی» به این نتیجه دست یافتند که چین برای ارتقاء جایگاه خود در عرصه سیاسی و اقتصادی، به دنبال بهره‌برداری از منابع انرژی آسیای مرکزی است. این رویکرد چین در راستای عملیاتی‌سازی ابتکار کمربند و جاده و دستیابی به منابع انرژی در خاورمیانه، به‌ویژه در شرایط کنونی که به دنبال جایگزینی منابع انرژی خاورمیانه با منابع آسیای مرکزی است، اهمیت ویژه‌ای دارد. این سیاست‌ها می‌تواند تأثیرات عمده‌ای بر روابط اقتصادی و سیاسی چین با کشورهای منطقه و تأمین انرژی این کشور داشته باشد.

واحدی و صیادی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «راه ابریشم دیجیتال و نقش آن در توسعه پایدار» به این نتیجه دست یافتند که چین به طور مداوم در تلاش است تا مرکزیت اقتصادی را از غرب به شرق و قاره آسیا منتقل کند. در این راستا، ایران با توجه به نقش مهم خود در تعامل با چین، قادر است در حکمرانی دیجیتال و سیاستگذاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی نقش مؤثری ایفا کند.

وانگ ژیانو^۱ (۲۰۲۴) در پژوهشی با عنوان «توسعه سطح بالا در اقتصاد دیجیتالی کشورهای عربی؛ فرصت‌ها، چالش‌ها و چشم‌انداز» به این نتیجه دست یافت که همکاری‌های چین و کشورهای عربی در حوزه اقتصاد دیجیتال، به ویژه از طریق «جاده ابریشم دیجیتال»، پیشرفت‌های قابل توجهی در زیرساخت‌های دیجیتال و تجارت الکترونیک به همراه داشته است. با این حال، شکاف دیجیتالی میان چین و کشورهای عربی، چالش‌هایی را در تحقق اهداف توسعه دیجیتال ایجاد کرده است.

استرانگ^۲ (۲۰۲۴) در پژوهشی با عنوان «زیرساخت‌های جهانی چین» به این نتیجه دست یافت که برنامه‌های چین در قرن بیست و یکم، به ویژه پس از سال ۲۰۱۰، شتاب قابل توجهی داشته و با تکیه بر هوش مصنوعی و فناوری‌های نوظهور، به دنبال تحقق چشم‌انداز تاریخی خود است. جاده ابریشم دیجیتال یکی از پروژه‌های مهم چین است که در این راستا، با تأکید بر علم و تکنولوژی ارتباطی، به توسعه اقتصادی جهانی کمک می‌کند.

چنگ و زنگ^۴ (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان «جاده ابریشم دیجیتال؛ یک شعار، به جای یک استراتژی بزرگ» به این نتیجه دست یافتند که جاده ابریشم دیجیتال چین بیشتر به عنوان یک شعار سیاسی مبهم و نه یک طرح پیچیده و ژئوپلیتیکی در نظر گرفته شده است. این پروژه بیشتر در راستای منافع داخلی چین و هم‌راستایی با منافع شرکت‌های این کشور تفسیر می‌شود، تا دستیابی به اهداف سیاسی

۲-Wang Xiaoyao

۳-Strang

۴-Cheng & Zheng

یا اجتماعی بزرگتر.

تمیمی^۵ (۲۰۲۴) در پژوهشی با عنوان «صلح و امنیت؛ روابط چین و عربستان سعودی» به این نتیجه دست یافت که عربستان سعودی در حال پیگیری یک سیاست خارجی عمل‌گرایانه است که به طور همزمان روابط خود را با چین تقویت کرده و همچنان رابطه خود با ایالات متحده را حفظ می‌کند. جاده ابریشم دیجیتال به عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی این سیاست، نقش مهمی در همکاری‌های فنی و ارتباطاتی عربستان سعودی با چین ایفا می‌کند.

فولتون^۶ (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان «روابط چین و امارات متحده عربی در عصر رقابت استراتژیک» به این نتیجه دست یافت که چین توجه ویژه‌ای به منطقه غرب آسیا، به ویژه کشورهای خلیج فارس، معطوف کرده است. روابط چین با امارات متحده عربی و دیگر اعضای شورای همکاری خلیج فارس، به ویژه از طریق تفاهم‌های میلیاردی، نفوذ قابل توجهی را در منطقه (MENA) برای چین ایجاد کرده است. این توسعه روابط و طرح جاده ابریشم دیجیتال، نه تنها بر جنبه‌های اقتصادی و سیاسی، بلکه بر ابعاد امنیتی نیز تأثیرگذار است و نشان‌دهنده گسترش نفوذ چین در منطقه غرب آسیا و شمال است.

با وجود پژوهش‌های مختلف انجام شده در زمینه جاده ابریشم دیجیتال چین، هنوز در زمینه تأثیرات این نسخه دیجیتال بر دیپلماسی و همکاری‌های بین‌المللی در منطقه خلیج فارس، به ویژه در رقابت میان عربستان سعودی و امارات متحده عربی، خلأ قابل توجهی وجود دارد که پژوهش حاضر درصدد پر کردن آن است. بنابراین، این پژوهش علاوه بر همسویی با متغیر جاده ابریشم دیجیتال، بر آثار و پیامدهای این طرح بر ترتیبات منطقه‌ای خلیج فارس، به ویژه رقابت عربستان و امارات در جاده ابریشم دیجیتال، تمرکز خواهد داشت. از این رو، نوآوری پژوهش حاضر در این است که به جای تمرکز صرف بر ابعاد کلی ابتکار کمربند و جاده، به تحلیل رقابت خاص میان دو بازیگر اصلی این منطقه، یعنی عربستان و امارات، پرداخته و تأثیر این رقابت‌ها بر تحولات اقتصادی، دیپلماتیک و امنیتی منطقه خلیج فارس را به طور دقیق‌تر و عمیق‌تر بررسی می‌کند. این پژوهش علاوه بر ارزیابی اثرات بلندمدت جاده ابریشم دیجیتال بر سیاست‌های این کشورها، به تحلیل چالش‌ها و فرصت‌هایی که این رقابت در روابط بین‌المللی و استراتژی‌های منطقه‌ای ایجاد کرده است، می‌پردازد.

۳. مبانی نظری پژوهش

۳-۱. جاده ابریشم دیجیتال^۷

جاده ابریشم دیجیتال به عنوان بخشی از ابتکار «یک کمربند، یک راه»^۸ چین مطرح شده است. این پروژه، تلاشی برای ایجاد زیرساخت‌های دیجیتالی و گسترش شبکه‌های اطلاعاتی در سطح جهانی است که تمرکز آن بر توسعه فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی (ICT) در کشورهای مشارکت‌کننده است. جاده ابریشم دیجیتال نقش مهمی در تقویت همکاری بین کشورها دارد و

۵-Tamimi

۶-Fulton

۷-Digital Silk Road

۸-Belt and Road Initiative

همچنین به عنوان یک ابزار استراتژیک در رقابت بین قدرت‌های جهانی عمل می‌کند (Rolland, 2020: 30). یکی از اهداف اصلی جاده ابریشم دیجیتال، بهبود زیرساخت‌های فناوری در کشورهای در حال توسعه و در حال گذار است. این زیرساخت‌ها شامل شبکه‌های 5G، فیبر نوری و مراکز داده می‌شود (Liu and Dunford, 2016: 330). توسعه این فناوری‌ها می‌تواند به کشورها کمک کند تا به اقتصاد دیجیتال بپیوندند و به رشد اقتصادی خود سرعت ببخشند. این موضوع به ویژه برای کشورهایی که دسترسی محدودی به زیرساخت‌های مدرن دارند، اهمیت بالایی دارد (Cheney, 2020: 264). در عین حال، جاده ابریشم دیجیتال از لحاظ رقابتی نیز بسیار مهم است. چین با سرمایه‌گذاری گسترده در این پروژه، به دنبال آن است که نفوذ خود را در بازارهای جهانی فناوری اطلاعات و ارتباطات افزایش دهد (Triol et al, 2020: 18). این اقدام می‌تواند جایگاه چین را در عرصه جهانی به عنوان یک ابرقدرت دیجیتال تقویت کند و همچنین به ایجاد استانداردهای جدید در فناوری‌های نوین مانند 5G و هوش مصنوعی منجر شود (Hilman, 2021: 19). کشورهای غربی، به ویژه ایالات متحده، این اقدامات را به عنوان تهدیدی برای امنیت و حاکمیت دیجیتال خود می‌بینند و تلاش می‌کنند تا با توسعه پروژه‌های مشابه و افزایش همکاری‌های بین‌المللی، این نفوذ را مهار کنند (Lee, 2019: 96). در زمینه همکاری، جاده ابریشم دیجیتال می‌تواند به عنوان یک پل ارتباطی بین کشورها عمل کند. از طریق این پروژه، کشورها می‌توانند به فناوری‌ها و دانش جدید دسترسی پیدا کنند و در برنامه‌های توسعه‌ای مشترک شرکت کنند (Shen, 2018: 167). این همکاری‌ها می‌تواند شامل ایجاد شبکه‌های مشترک اطلاعاتی، تبادل داده‌ها و همکاری در زمینه تحقیقات و توسعه باشد (Xiao, 2021: 201). با این حال، چالش‌هایی نیز در این مسیر وجود دارد. از جمله مهم‌ترین چالش‌ها می‌توان به نگرانی‌های امنیتی و حاکمیتی اشاره کرد. بسیاری از کشورها نگران هستند که سرمایه‌گذاری چین در زیرساخت‌های دیجیتال آن‌ها می‌تواند منجر به وابستگی فناوری و خطرات امنیتی شود (Cheung, 2020: 40). همچنین، اختلافات در زمینه تنظیم مقررات و استانداردهای فناوری می‌تواند به تنش‌های بین‌المللی منجر شود (Greemers, 2020: 67). جاده ابریشم دیجیتال به عنوان یکی از پروژه‌های کلیدی چین در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات، هم فرصت‌های زیادی برای همکاری بین‌المللی ایجاد می‌کند و هم به عنوان یک ابزار استراتژیک در رقابت‌های جهانی عمل می‌کند. کشورها باید به دقت مزایا و معایب این پروژه را بررسی کنند و با اتخاذ رویکردهای مناسب، از فرصت‌های ایجاد شده بهره‌مند شوند و از چالش‌های احتمالی جلوگیری کنند.

۳-۲. نقش چین در رقابت و همکاری در جاده ابریشم دیجیتال

چین به عنوان یک قدرت جهانی در حال ظهور، نقش اصلی را در طراحی و پیشبرد جاده ابریشم دیجیتال ایفا می‌کند. این ابتکار که به عنوان بخشی از طرح بزرگتر «یک کمربند، یک راه» معرفی شده است، به منظور گسترش نفوذ دیجیتال چین در سطح جهانی و تقویت جایگاه آن در اقتصاد جهانی مطرح شده است. چین به عنوان کشوری که در دهه‌های اخیر در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات^۱ پیشرفت چشم‌گیری داشته است، اکنون به عنوان یکی از پیشروان در توسعه زیرساخت‌های دیجیتال شناخته می‌شود. شرکت‌های بزرگ فناوری چینی مانند Huawei و ZTE به شدت در توسعه شبکه‌های 5G، فیبر نوری و سایر زیرساخت‌های دیجیتال فعال هستند. این شرکت‌ها با ارائه فناوری‌های پیشرفته و راه‌حل‌های جامع به کشورهای در حال توسعه، نقش مهمی در گسترش

زیرساخت‌های دیجیتال در سراسر جهان ایفا می‌کنند (Hillman, 2020: 94). چین با بهره‌گیری از توانمندی‌های فناورانه خود، درصدد است تا وابستگی کشورهای دیگر به زیرساخت‌های دیجیتال خود را افزایش دهد. این رویکرد به چین اجازه می‌دهد تا نفوذ سیاسی و اقتصادی خود را در این کشورها تقویت کند و در عین حال به افزایش درآمدهای خود از طریق صادرات فناوری و خدمات مرتبط با آن پردازد (Fuchs, 2021: 465). یکی از اهداف اصلی چین در جاده ابریشم دیجیتال، تقویت همکاری‌های بین‌المللی و افزایش تبادل اطلاعات و فناوری است. چین از طریق امضای توافق‌نامه‌های دوجانبه و چندجانبه با کشورهای مختلف، سعی در ایجاد یک شبکه گسترده از همکاری‌های دیجیتال دارد. این توافق‌نامه‌ها شامل همکاری در حوزه‌هایی مانند امنیت سایبری، تجارت الکترونیک، هوش مصنوعی و اینترنت اشیا^{۱۰} است (Lee, 2019: 86). سرمایه‌گذاری‌های دیجیتالی چین در قالب جاده ابریشم دیجیتال و در چارچوب ابتکار یک کمربند یک راه، می‌تواند تأثیرات اقتصادی مهمی بر کشورهای میزبان داشته باشد. افزایش دسترسی به فناوری‌های پیشرفته و بهبود زیرساخت‌های دیجیتال می‌تواند به رشد اقتصادی و افزایش اشتغال در این کشورها منجر شود. با این حال، برخی از کارشناسان هشدار می‌دهند که این وابستگی به فناوری‌های چینی ممکن است منجر به افزایش بدهی‌های خارجی و وابستگی اقتصادی این کشورها به چین شود (Rolland, 2020: 78). چین از طریق استانداردسازی، سعی دارد تا نفوذ خود را در سازمان‌های بین‌المللی افزایش دهد و از این طریق به شکل‌دهی به آینده دیجیتال جهان بپردازد. این اقدامات می‌تواند به چین امکان دهد تا به عنوان یک رهبر جهانی در حوزه فناوری شناخته شود و نقش مهمی در تعیین جهت‌گیری‌های آینده این صنعت ایفا کند (Lewis, 2020: 103).

چین همچنین در ایجاد مراکز داده در کشورهای عضو BRI مشارکت دارد. مراکز داده یکی از زیرساخت‌های حیاتی برای ذخیره‌سازی و مدیریت داده‌ها در اقتصاد دیجیتال هستند. به عنوان مثال، در قزاقستان، چین با همکاری شرکت‌های محلی اقدام به ایجاد یک مرکز داده بزرگ کرده است که به عنوان یک هاب منطقه‌ای برای مدیریت داده‌های دیجیتال عمل می‌کند (Sahakyan, 2020: 19). این مراکز داده علاوه بر ایجاد اشتغال، به کشورها این امکان را می‌دهند که داده‌های خود را به صورت محلی ذخیره و مدیریت کنند، که این امر می‌تواند به بهبود امنیت سایبری و حفظ حاکمیت دیجیتال کمک کند (Wang, 2020: 220). یکی دیگر از حوزه‌های همکاری اقتصادی در جاده ابریشم دیجیتال، توسعه تجارت الکترونیک است. چین به عنوان یکی از پیشگامان تجارت الکترونیک در جهان، به گسترش بازارهای خود از طریق پلتفرم‌های تجارت الکترونیک مانند علی‌بابا و JD.com پرداخته است (Lee, 2019: 70). پروژه‌های شهرهای هوشمند نیز یکی از بخش‌های مهم جاده ابریشم دیجیتال است که به دنبال ایجاد شهرهایی با زیرساخت‌های هوشمند و فناوری‌های نوین است. چین با اجرای پروژه‌های شهرهای هوشمند در کشورهای عضو BRI، به بهبود خدمات شهری، کاهش مصرف انرژی و افزایش بهره‌وری اقتصادی کمک می‌کند (Haung and Chen, 2020: 28).

امنیت سایبری یکی دیگر از حوزه‌های همکاری‌های تجاری در جاده ابریشم دیجیتال است. با افزایش تهدیدات سایبری و نیاز به حفاظت از زیرساخت‌های دیجیتال، چین به همکاری‌های امنیت سایبری با کشورهای عضو BRI پرداخته است (Rafiq, 2018: 701). به عنوان مثال، در امارات متحده عربی، شرکت هواوی با دولت محلی قراردادهای همکاری برای بهبود امنیت سایبری و حفاظت از

زیرساخت‌های دیجیتال امضا کرده است. این همکاری‌ها نه تنها به بهبود امنیت دیجیتال کمک می‌کند بلکه اعتماد به فناوری‌های چینی را در کشورهای میزبان افزایش می‌دهد (Wang, 2020: 220). یکی دیگر از حوزه‌های همکاری‌های تجاری در جاده ابریشم دیجیتال، توسعه هوش مصنوعی و فناوری‌های نوین است. چین با توجه به دستاوردهای قابل توجه خود در زمینه هوش مصنوعی، به گسترش این فناوری‌ها در کشورهای عضو BRI پرداخته است (Huang and Chen, 2020: 29) به عنوان مثال، در عربستان سعودی، چین با همکاری دولت این کشور به توسعه پروژه‌های هوش مصنوعی در بخش‌های مختلف از جمله خدمات مالی، سلامت و مدیریت شهری پرداخته است. این همکاری‌ها نه تنها به بهبود فناوری‌های موجود در کشورهای میزبان کمک می‌کند، بلکه فرصت‌های جدیدی برای توسعه همکاری‌های اقتصادی فراهم می‌کند (Dong and Chai, 2020: 52).

به طور کلی، نقش چین در جاده ابریشم دیجیتال به عنوان یک بازیگر کلیدی در رقابت و همکاری‌های بین‌المللی بسیار مهم است. چین با استفاده از توانمندی‌های فناورانه خود و سرمایه‌گذاری‌های گسترده در زیرساخت‌های دیجیتال، به دنبال تقویت جایگاه خود در عرصه جهانی و افزایش نفوذ اقتصادی و سیاسی خود است. با این حال، این کشور با چالش‌های متعددی از جمله رقابت با کشورهای غربی و نگرانی‌های امنیتی مواجه است که می‌تواند تأثیراتی بر موفقیت‌های آینده آن داشته باشد. در نهایت، چین از طریق ایجاد و ترویج استانداردهای جهانی جدید، سعی دارد تا به رهبری جهانی در حوزه فناوری دست یابد و نقش مهمی در شکل‌دهی به آینده دیجیتال جهان ایفا کند.

۳-۳. نقش عربستان در رقابت و همکاری در جاده ابریشم دیجیتال

عربستان سعودی به عنوان یکی از کشورهای کلیدی در خاورمیانه، نقش مهمی در جاده ابریشم دیجیتال ایفا می‌کند. داده‌های موجود نشان می‌دهد که چین از سال ۲۰۱۶ تاکنون بیش از ۱۵ میلیارد دلار در پروژه‌های زیرساختی دیجیتال در عربستان سعودی سرمایه‌گذاری کرده است. این سرمایه‌گذاری‌ها شامل توسعه شبکه‌های ۵G، ایجاد مراکز داده و پروژه‌های شهر هوشمند مانند پروژه نموم است تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که همکاری‌های چین با عربستان سعودی به بهبود زیرساخت‌های دیجیتال این کشور کمک کرده و این کشور را به یکی از مراکز فناوری منطقه تبدیل کرده است. به عنوان مثال، توسعه شبکه‌های ۵G در عربستان سعودی با همکاری هواوی، به این کشور امکان داده است تا به یکی از پیشروان فناوری در منطقه تبدیل شود اما تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که این همکاری‌ها نیز با چالش‌هایی مواجه است. به عنوان مثال، رقابت‌های ژئوپلیتیکی بین عربستان سعودی و ایران و همچنین روابط پیچیده این کشور با ایالات متحده می‌تواند به مشکلاتی در همکاری‌های دیجیتال عربستان سعودی با چین منجر شود. علاوه بر این، وابستگی به فناوری‌های چینی ممکن است به مشکلاتی در زمینه امنیت سایبری و حفظ حاکمیت دیجیتال منجر شود (Lune and Fulton, 2019: 3).

طی چند سال گذشته، چین و کشورهای شورای همکاری خلیج فارس (GCC) از روابط مستحکمی برخوردار بوده‌اند و فناوری و نوآوری به بخش مهمی از همکاری آنها تبدیل شده است. اصطلاح "اقتصاد دیجیتال" به طور فزاینده‌ای مورد استفاده قرار گرفته است، و دیجیتالی شدن اکنون موتور محرک رشد اقتصادی و تحول کشورهای شورای همکاری خلیج فارس است. اقتصاد دیجیتال آنها به تنهایی دو برابر سریعتر از همتایان اقتصادی پیشرفته خود در حال رشد است (Yi, 2022: 4). بنابراین اغلب اعضای شورای همکاری خلیج فارس از جمله امارات، قطر و عربستان سعودی درصدد

استفاده از ظرفیت فناوری و تکنولوژیکی کشورهای قدرتمند هستند تا بتوانند اقتصاد دیجیتالی خود را با سرعت بالا به ثمر برسانند. اگرچه در آینده نزدیک انرژی به عنوان ستون اصلی تجارت بین چین و شورای همکاری خلیج فارس باقی خواهد ماند، اما بخش فناوری به عنوان یک حوزه همکاری جدید و امیدوارکننده ظاهر شده است (Ghaziza, 2022: 4).

با مطرح شدن جاده ابریشم دیجیتال (DSR)، به عنوان شاخه‌های از BRI، در سال ۲۰۱۵ حضور چین در منطقه خلیج فارس تسریع شده است. از آن زمان، غولهای فناوری چینی از جمله علیبابا و همچنین شرکتهای مخابرات و فروشندگان زیرساخت، به ویژه هواوی، در تحول دیجیتال خلیج فارس شرکت کرده‌اند؛ از ارائه فناوریها تا سروورها، زیرساختهای تلفن همراه و پلتفرمهای ابری. به طور خاص، علی بابا حضور خود را به طور قابل توجهی در پادشاهی سعودی گسترش داده است. سازمان داده‌ها و هوش مصنوعی عربستان (SDAIA) توافق‌نامه‌ای را با Alibaba Cloud امضا کرده است تا شهرهای سعودی را با راه‌حل‌های شهر هوشمند مبتنی بر هوش تقویت کند. مرکز ملی هوش مصنوعی عربستان سعودی (NCAI) با هواوی همکاری خواهد کرد تا مهندسان هوش مصنوعی محلی را آموزش دهد که از مهارت و تجارب خود برای حمایت از اقتصاد متنوع و مبتنی بر داده اطمینان حاصل کند. در مقابل، فناوری های ابری علی بابا از جاه‌طلبی های شهر هوشمند عربستان سعودی پشتیبانی میکند (Flinders, 2020: 2).

در همین حال، Alibaba Cloud موافقت کرده است که با NCAI یا همان مرکز ملی هوش مصنوعی عربستان برای توسعه دیجیتال و هوش مصنوعی برای شهرهای هوشمند همکاری کند. از طریق پلتفرم هوش مصنوعی Alibaba Cloud، آنها به طور مشترک ایمنی و امنیت، تحرک، برنامه‌ریزی شهری، انرژی، آموزش و سلامت را ایجاد خواهند کرد. همچنین آکادمی دیجیتال عربستان یک یادداشت تفاهم با هواوی برای توسعه استعدادهای محلی امضا کرد. آنها به طور خاص هوش مصنوعی، محاسبات ابری، امنیت سایبری و استفاده از اینترنت 5G را مورد مطالعه قرار خواهند داد (Saudi Digital Academy, 2022).

در عرصه اقتصادی، چین درصدد است تا از طریق برنامه «مشارکت استراتژیک جامع»، منافع متقابلی با کشورهای همسو با جهت گیری های خود برقرار نماید. در همین راستا، روابط چین و عربستان بر اساس منافع متقابل و مکمل در طول سه دهه گذشته از یک اهمیت حاشیه ای به مشارکت استراتژیک جامع تبدیل شده است (Fulton, 2020: 3). منافع اقتصادی دو دولت در کنار انتفاع چین از توسعه روابط با عربستان در قالب جاده ابریشم دیجیتال یا ابتکار یک کمربند یک جاده و دسترسی به بازارهای آفریقا و هند، اهمیت عربستان سعودی به عنوان اصلی ترین بازیگران شورای همکاری خلیج فارس را نشان میدهد. به همین دلیل این رابطه یکی از مهمترین روابط مشارکتی چین است که در عین حال دارای ارزش حیاتی برای تأمین منافع چین در در خاورمیانه و شمال آفریقا (MENA) تلقی میشود. همچنین این منطقه به عنوان مکانی که شامل بزرگترین بازیگران در حال ظهور است و دارای بازارهای مهمی است، ارزش اقتصادی قابل توجهی دارد. ارزش آن برای چین، استفاده از نقش عربستان در بلندمدت و حضور تجاری در حال توسعه برای ایجاد یک زنجیره تأمین نیازهای فزاینده است که برای طرفین مفید است. بنابراین روابط دوجانبه برای دو کشور منافع قابل توجهی دارد؛ برای چین، تأمین کننده چارچوبهای سیاستی با هدف عملی کردن ابتکار یک کمربند و یک جاده دارد و برای عربستان سعودی نیز حمایت قابل توجهی جهت تحقق چشم انداز عربستان سعودی ۲۰۳۰ صورت میگیرد (Chen, 2021: 6).

عربستان سعودی در مقام بازیگری از اعضای GCC که میتواند در زمره بازیگران مردد و متحد امریکا ایفای نقش کند، هم در جهان اسلام و هم در میان اعضای GCC، نقشی غیرقابل بدیل دارد. به همین دلیل بخش مهمی از سیاستهای اقتصادی دولت چین در قالب شرکتهای خصوصی وارد عربستان سعودی شده و برای عملیاتی کردن چشم‌انداز ۲۰۳۰ عربستان سعودی ایفای نقش میکنند. پیشتر نیز گفته شد که هرچند شرکتهای خصوصی چینی در عربستان سعودی حضور فعالی در عرصه اقتصادی دارند، اما با توجه به وابسته بودن این شرکتهای به دولت چین، نوعی سرمایه‌گذاری دولتی قوی از سوی چین در عربستان سعودی در حال پیاده شدن است. بنابراین شرکتهای دولتی چین همچنان بازیگران اصلی در این زمینه هستند و سرمایه‌گذاری و ساخت پروژه‌های BRI، از طرف چین در حال تسریع جاده ابریشم دیجیتالی در عربستان هستند. تمایل عربستان به حضور شرکتهایی است که از حمایت کافی از سوی دولت چین برخوردار باشند، زیرا شرکتهای دولتی ظرفیت بیشتری برای ریسک‌پذیری نسبت به خصوصی دارند و همچنین در مقیاس بزرگتر فعالیت‌های خود را انجام میدهند. از این جهت شبکه‌ها و نهادهای دولتی برای به دست آوردن منابع مالی و فنی وارد عمل میشوند (Galkin et al, 2019: 6). این ظرفیت عظیم تکنولوژیکی و فناوری چین در عربستان میتواند برای پروژه‌های زیربنایی و بخشهای سرمایه‌بر کارآیی قابل توجهی داشته و حتی فرصتهایی برای بخش خصوصی ایجاد کند تا در زنجیره‌های نیازها مختلف کارآیی داشته باشند (Chen, 2021: 15).

در واقع، چین و عربستان سعودی برای توسعه برنامه جاده ابریشم دیجیتالی، نیازهای مشترکی دارند و می‌توانند در نقش مکمل یکدیگر عمل نمایند. دو کشور در بخش‌های صنعتی و انرژی، مصرف‌بالاتری دارند و از این جهت همکاری متقابل میتواند نسبت به بهره‌وری انرژی و ایجاد یک فرصت برای شناسایی ظرفیت‌های عربستان کمک شایانی کند. همکاری عربستان سعودی میتواند نقطه‌شروعی برای بهره‌وری با تکیه بر توسعه چین در حوزه انرژی باشد. عربستان سعودی با همکاری چین بزرگترین بازار برای خدمات انرژی در سراسر جهان است که طرحهای تامین مالی این پروژه‌ها میتوانند ظرفیت خدمات بهره‌وری انرژی در پادشاهی سعودی را گسترش دهد (Chen, 2021: 5). توسعه همکاری عربستان سعودی و چین میتواند ترویج‌دهنده و ایجاد چارچوبی برای امور اقتصادی و سرمایه‌گذاری‌ها در راستای برنامه ریزی مالی برای بنادر مرتبط با ابتکار یک کمربند-یک جاده باشد که برای بزرگراه‌ها و پروژه‌های راه آهن میتواند مفید باشند. اما این فرایند همکاری میتواند ابعاد دیگری از جمله ادغام قدرت منطقه‌ای، به ویژه در شورای همکاری خلیج فارس، انجمن جنوب شرقی، کشورهای آسیایی و آفریقا منجر شود و همبستگی را افزایش دهد. همچنین توسعه همکاری دو کشور میتواند منجر به انعطاف‌پذیری نظام‌های سیاسی از طریق انرژی‌های تجدیدپذیر شود که به طور مشخص عربستان سعودی میتواند زمینه‌ساز تحقیقات مشترک گسترده تری را میان دو طرف تسهیل کند و منجر به اشتراک‌گذاری دانش بین‌المللی برای کاهش ریسک‌پذیری در داخل زنجیره تامین CCS گردد (Chen, 2021: 5).

به طور کلی، نهادهای تخصصی عربستان سعودی از جمله مرکز ملی هوش مصنوعی، آکادمی دیجیتال عربستان سعودی و مراکز تخصصی دیگری که در زمینه کار با هوآوی و علی بابا همکاری میکنند، بر توسعه حمل و نقل شهری و ساخت ابرپروژه‌نوم، فعالیت‌های شگفت‌انگیزی را انجام می‌دهند که علاوه بر دستاوردهای اقتصادی، بر ارتقای جایگاه عربستان سعودی در منطقه و جهان افزوده و این کشور را به مرکز مهمی برای سرمایه‌گذاری در حوزه علمی و تکنولوژیکی تبدیل کرده است. در عربستان سعودی، همکاری‌های چین با این کشور به توسعه زیرساخت‌های دیجیتال و تقویت موقعیت عربستان سعودی در منطقه کمک کرده، اما رقابت‌های ژئوپلیتیکی و وابستگی به فناوری‌های چینی از

جمله چالش‌های مهم هستند. به صورت تفکیکی باید گفت که هدف چین دستیابی به منابع انرژی است که در منطقه خلیج فارس قابلیت تحقق دارد و کشورهای عربی نیز نیازمند دریافت دانش تکنولوژیکی برای توسعه حمل و نقل، خدمات و توسعه شهرهای هوشمند هستند که این دو نیاز، ابعاد همکاری میان دو طرف را تشکیل می‌دهد. به طور مشخص عربستان سعودی از متقاضیان اصلی تکنولوژیکی چین است که توانسته شرکت‌های مهم چینی را برای حمایت از پروژه‌های حیرت‌انگیز راهی این کشور کند. بنابراین چین و شرکت‌های فناوری آن، حامی جاه‌طلبی‌های عربستان سعودی و شرکت نئوم هستند که توجه عمده خود را به چشم‌انداز ۲۰۳۰ در این کشور معطوف کرده است. به نظر می‌رسد که در این باره شرکت‌های چینی به شکل بهتری توانستند دغدغه و برنامه عربستان سعودی را پوشش دهند و از این جهت نسبت به سرمایه‌گذاری‌های آمریکا در عرصه فناوری و تکنولوژیکی پیشی گرفته‌اند. حتی عربستان درصدد است تا از برنامه جاده ابریشم دیجیتال چین برای ارتقای صنعت و نیازهای بومی خود بهره‌گیرد و یا حتی این دانش‌ها را بومی‌سازی کند. با این حال، افزایش قابل ملاحظه صادرات و واردات چین و عربستان سعودی نشان دهنده اهمیت استراتژیک عربستان برای توسعه برنامه‌های مختلف چین در خلیج فارس است.

۳-۴. نقش امارات در رقابت و همکاری در جاده ابریشم دیجیتال

در میان کشورهای شورای همکاری خلیج فارس، امارات متحده عربی به عنوان یکی از بازیگران مهم در BRI در حال تبدیل شدن به یکی از بخش‌های مهم کریدور جاده و کمربند چین است که در منطقه جنوب غرب آسیا با وجود دیگر قدرتهای منطقه‌ای در منطقه غرب آسیا، نفوذ و اهمیت فزاینده امارات متحده عربی را نشان می‌دهد. این کشور در حال تبدیل شدن به عنوان یک قطب تجاری و سرمایه‌گذاری همراه با اهداف متنوع انرژی است که می‌تواند از اهداف سیاست خارجی چین در این منطقه حمایت کند (Manish and Anu Sharma, 2022: 141). امارات متحده عربی از ظرفیت مناسبی برای گسست نسبی از آمریکا و سوق یافتن به سمت چین برخوردار است که با توجه به نیاز چین به انرژی و جایگاه برجسته امارات در میان اعضای شورای همکاری خلیج فارس، این تعامل بیش از پیش عمیقتر میشود. در تمام موارد اقتصادی، تجارت و لجستیک، و بخش‌های حملونقل، امارات متحده عربی نقش مؤثری بر عهده گرفته است. به طوری که بیش از ۲۰ درصد از تجارت چین با شرکای عربی و بیش از ۲۵ درصد از صادرات چین با امارات انجام میشود. بنابراین بخش مهمی از تعاملات اقتصادی و تجاری چین به منطقه غرب آسیا در حال حاضر از طریق امارات ترانزیت میشود. از این طریق، امارات متحده عربی خود را برای ایفای نقش محوری در ابتکار BRI به دلیل داشتن موقعیت استراتژیک، زیرساخت‌های استراتژیک و سیاست‌های اقتصادی پایدار آماده می‌کند. امارات متحده عربی و چین از مدتها قبل، پروژه‌های کلیدی و حیاتی را برای تبدیل کردن امارات و استفاده از ظرفیت این کشور برای تقویت ترانزیت حیاتی مدنظر قرار دادند که نشانگر موقعیت مهم امارات برای صادرات چین به مناطق آفریقا و اوراسیا است (Rizvi, 2019: 11). بدین ترتیب امارات متحده عربی به عنوان یک بازیگر مهم اقتصادی برای چین، مسیر جاده ابریشم را برای دسترسی چین به آفریقا و اوراسیا فراهم مینماید که در این میان، ابعاد سرمایه‌گذاری چین در امارات و تمایل امارات برای میزبانی از نشستهای علمی و تکنولوژیکی، بسیار کلیدی است. فرایند گسست امارات از ایالات متحده و نزدیک شدن به چین به شکل قابل توجهی در حال تبدیل شدن به یک واقعیت سیاسی است. به طور مشخص تبدیل شدن امارات متحده عربی به یک مرکز تجاری و ترانزیت مهم برای چین در منطقه خلیج فارس از طریق بناداری مانند جبلعلی فراهم شده است. این دسترسی برای چین، منجر به ایجاد مسیرهای ترانزیتی روان، ایمن و کارآمد

شده که باعث اتصال بنادر عمده دریایی در امتداد کریدور BRI میگردد. حتی این تعامل به نحوی پیش رفته که امارات، برخلاف حضور منطقه خود از شراکت با چین بیشترین سود را خواهد برد و طرح‌های «کمر بند و جاده»، زیرساخت‌هایی برای دسترسی تجارت جهانی این کشور و همچنین ثبات داخلی در این کشور ایجاد کرده است (Manish and Anu Sharma, 2022: 143).

بخش قابل توجهی از تعامل چین و امارات در عرصه تکنولوژی و فناوری و در راستای محقق شدن جاده ابریشم دیجیتال دیده میشود که توانسته امارات را به عنوان مقصد مهم صادرات علمی و تکنولوژی چین تبدیل کند. در سالیان اخیر برنامه‌های همکاری چین و امارات به شکل قابل توجهی در عرصه انرژی پاک و توسعه سبز به انحاء مختلف انجام شده است. تشکیل کارگروه سرمایه گذاری و همکاری اقتصادی امارات و چین نتیجه تفاهم‌نامه ای است که دو کشور در ماه می ۲۰۲۴ امضا کردند. هدف اصلی این تفاهم نامه تقویت همکاری های اقتصادی و سرمایه گذاری به عنوان بخشی از طرح کمر بند و جاده و ایجاد راه‌های جدید برای همکاری در بخش‌های حیاتی - از جمله توسعه سبز، زیرساخت ها و اقتصاد دیجیتال است. این تلاشها روابط دوجانبه را تقویت میکند و با هدف شکل دادن به توسعه پایدار در امارات دنبال میشود (Uniten Arab Emarates, Ministry of Economy, 2024). در همین راستا عبدالله احمد الصالح، معاون وزیر اقتصاد امارات باور دارد که روابط امارات و چین استراتژیک است و نشان دهنده مدلی از همکاری اثربخش در طول چهار دهه است که با رشد اقتصادی قابل توجه نمود عینی پیدا کرده است. این روابط، با تأکید شیخ محمد بن زاید آل نهیان، رئیس جمهور امارات و شی جین پینگ، رئیس‌جمهور چین، روابط تجاری و سرمایه‌گذاری بین دو کشور را به میزان قابل توجهی تقویت کرده است. این همکاری باعث ایجاد تفاهم عمیقتر و تقویت مشارکت اقتصادی شده است که به پیشبرد منافع مشترک و ترویج رشد و توسعه پایدار دو کشور دوست کمک نموده است (Uniten Arab Emarates, Ministry of Economy, 2024).

تعامل چین و امارات متحده عربی نقش مهمی در تمایل امارات به سمت چین و حتی رویگردانی از گرایش بیشتر به سمت آمریکا داشته است. بنابراین شاید هنوز زود است که بتوان امارات را از تعامل با آمریکا جدا دانست، اما سرعت نفوذ چین در این کشور به قدری است که میتواند امارات را به بازیگری تبدیل کند که به دنبال استفاده از ظرفیت چین در مناسبات منطقه‌ای و بین المللی است. به همین دلیل، همکاری‌های چین و امارات در جاده ابریشم دیجیتال بر سه حوزه همکاری؛ تعاملات ارزی، سرمایه گذاری‌های مشترک و انرژی سبز متمرکز است (Uniten Arab Emarates, Ministry of Economy, 2024). از این جهت امارات در حوزه انرژی پاک و جایگزین کردن انرژی مصرفی خود در آینده سرمایه گذاری قابل توجهی انجام داده است. ضمن اینکه توسعه شبکه هوایی در حوزه ساخت فرودگاه، شهرهای هوشمند و صنایع دانش بنیان، امکانات قابل توجهی در اختیار شرکت های چینی گذاشته است. از این جهت شاید بتوان گفت صنعت هوانوردی و انرژی پاک یا انرژی سبز امارات، بیشترین همکاری را نسبت به کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس با شرکتهای چینی داشته است. علاوه بر این، امارات در تمام این موارد، در تلاش است تا در حوزه‌های اقتصاد دریامحور، زیرساخت لازم را برای بنادر خود فراهم نمایند و در این میان نقش چین در این کشور قابل توجه است. همچنین نقش دیگر امارات آن است که به عنوان یکی از اعضای مؤسس بانک سرمایه گذاری زیرساخت آسیایی تحت سلطه چین (AIIB) در نظر گرفته شده است (AIIB to Convene Annual Meeting in Middle East Next Year, 2021). بخش دیگری از برنامه همکاری چین و امارات، در حوزه ابتکارات مربوط به «انرژی سبز» است که امارات برای تقویت روابط خود با چین تعاملات مؤثری برقرار نمود. امارات برنامه جایگزین کردن انرژی مورد استفاده خود در دهه های آینده

را توسط شرکت‌های چینی و در توسعه انرژی سبز به کار گرفته و از این منظر، یک کشور پیشرو در میان اعضای شورای همکاری خلیج فارس است. امارات متحده عربی در این زمینه کاملاً علاقه مند به تعامل با چین در زمینه ابتکارات انرژی سبز بوده است که در واقع، تصمیم امارات، دنبال کردن گزینه‌های مختلف انرژی سبز محور اصلی امارات بوده تا بتوان در تجارت جهانی و شبکه‌های کشتیرانی ادغام گردد. امارات در راستای بهره‌گیری از جاده ابریشم دیجیتال، به دنبال تبدیل شدن به مکانی برای سرمایه‌گذاری در انرژی سبز قابل دوام با این هدف که دبی به قطب فناوری انرژی پایدار تبدیل خواهد شود، می‌باشد. سولا پارکها و مناطق انرژی سبز در مجاورت بندر جبل علی که در امارات اجرا شده است، فرصت‌هایی برای چین ایجاد کرده تا صنعت نوظهور خورشیدی را در این کشور گسترش دهد (Manish and Anu Sharma, 2022: 143).

با این اوصاف، رویکرد امارات متحده عربی آن است که در حوزه انرژی پاک و سبز بتواند از ظرفیت پکن بهره‌برد و با تنوع بخشی در نیازهای انرژی این کشور در آینده، موقعیت خود را به عنوان بازیگری کلیدی و معمار انرژی در میان اعضای GCC در آینده نشان دهد (Herlevi, 2016: 2). کسب این موقعیت در میان اعضای شورای همکاری خلیج فارس به کمک سرمایه‌گذاری‌های چین، نشانه مهمی از نفوذ چین در اصلی‌ترین نهاد همکاری در منطقه خلیج فارس است که دو بازیگر اصلی آن یعنی امارات و عربستان سعودی را به سمت خود جذب کرده است. اما باید گفت که امارات به عنوان یکی از کشورهای متحد یا همسو با ایالات متحده در منطقه خلیج فارس، درصدد بهره‌گیری از رقابت چین و آمریکا است که به طور مشخص در گرایش امارات به استفاده از تکنولوژی و فناوری چین در مسیر جاده ابریشم دیجیتال نمود یافته است. همکاری‌های چین - امارات متحده عربی بیشتر مبتنی بر منطق اقتصادی است و نقش امارات متحده عربی به عنوان یک مرکز تجاری و مقصد شماره یک صادرات چین به خاورمیانه و منطقه شمال آفریقا می‌باشد. اما در این میان، چین تنها نیست. زیرا امارات متحده عربی مقصد شماره یک برای صادرات ایالات متحده و اتحادیه اروپا به منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا و دومین مقصد صادرات هند در سراسر جهان است. در واقع، هم ایالات متحده و هم اتحادیه اروپا روابط تجاری زیادی با امارات دارند. امارات متحده عربی همچنین به عنوان مرکز تجارت عمده آفریقا ظاهر شده است. در برخی از کالاها، امارات، به عنوان ۵ مقصد صادراتی برتر برای بیش از ۱۲ کشور آفریقایی تبدیل شده است (BUSINESS COUNCIL REPORT, 2020: 2).

تعاملات چین و امارات متحده عربی در طی سالهای ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ به‌قدری در حوزه تکنولوژی گسترش یافته که امارات از مهمترین شرکای تجاری امارات در حوزه فناوری‌های نوین به‌شمار می‌رود. برگزاری رویداد چین-عرب اکسپو^{۱۱} نمونه بارز این تعامل فراگیر به شمار می‌رود. چین و امارات متحده عربی دارای گسترده‌ترین شریک در این زمینه هستند؛ امارات متحده عربی با میزبانی از همایش‌های مهم در دبی، حمایت و تأمین مالی برای گسترش و تعمیق مناسبات در جاده ابریشم، نقش قابل توجهی در این زمینه ایفا کرده است (Seetao, 2021: 1). بنابراین نقش خاص امارات متحده عربی در میان اعضای GCC به نحوی است که توانسته خود را به عنوان شریک علمی و تکنولوژیکی چین نشان دهد. از اینرو بخش مهمی از کنفرانسها، همایش‌های علمی و تکنولوژیکی و دستاوردهایی که ناشی از پیوند صنعت با علم و تکنولوژی است، با حمایت امارات متحده عربی در حال وارد شدن به نوعی روابط سیاسی و اقتصادی گسترده است.

۱۱. China-Arab Expo

امارات متحده عربی با کوشش قابل توجه و توسعه سرمایه‌گذاری با چین، علاوه بر ایفای نقش دو طرفه و مؤثر، به نوعی نمایندگی چین در منطقه را برای توسعه جاده ابریشم بر عهده گرفته است. تعمیق مناسبات و روابط دوجانبه، محیط مساعدی برای توسعه سرمایه‌گذاری چین در امارات متحده عربی ایجاد نموده است (Seetao, 2021: 3). این روابط می‌تواند حتی میان امارات و عربستان نوعی رقابت ایجاد نماید. زیرا به طور دقیق از میان کشورهای عضو GCC، امارات و عربستان سعودی به شکل قابل توجهی درصدد بهره‌گیری از ظرفیت چین در منطقه هستند و نکته مهم آن است که روابط دو کشور یاد شده با ایالات متحده آمریکا نیز دارای ابعاد قابل توجه نظامی، سیاسی و اقتصادی است که حتی در برنامه مدیریت از راه دور آمریکا به نوعی نقش بازیگران نیابتی را نیز بر عهده دارند. با توجه به اینکه امارات، از بازیگران اصلی در جاده ابریشم دیجیتال چین است، عرصه‌های نوآوری و فناوری از مفاد مهم همکاری میان دو کشور می‌باشد. در طی سالهای اخیر این همکاری شامل کار مشترک بر روی واکسن‌های COVID-19 و فناوری 5G هوای بوده است. هوای در حال ساخت یک پروژه مجتمع مرکز داده مدولار در فرودگاه بین‌المللی دبي است و با سازمان برق و آب دبي همکاری کرده است تا از ساخت زیرساخت‌های فیبر نوری و نظارت تصویری پشتیبانی کند. هوای همچنین قصد دارد بزرگترین مرکز داده با تاییدیه Uptime Tier III با انرژی خورشیدی را در پارک خورشیدی محمد بن راشد آل مکتوم امارات بسازد و با شهرداری شهر ابوظبی برای ساخت یک مرکز داده بازیابی بلایای شهری همکاری میکند (Seetao, 2021: 6).

طبق تحقیقات انجام شده توسط RWR Advisory در سال ۲۰۲۰، چین فناوری شهر هوشمند را به ۱۵ کشور در خاورمیانه صادر کرده است و پورتالهای تجارت الکترونیک چینی برای حدود ۸۰ درصد از کاربران اینترنت در کشورهای شورای همکاری خلیج فارس قابل دسترسی است. این همکاری در کشور امارات به قدری گسترش یافته که امروزه امارات می‌تواند به نوعی نمایندگی چین در شورای همکاری خلیج فارس یا حتی در میان کشورهای منطقه خلیج فارس شناخته شده و بازیگر مهم جاده ابریشم دیجیتال در نظر گرفته شود. در یکی از این نشستها که در سال ۲۰۲۴م، انجام شد، کارگروه مشترک سرمایه‌گذاری و همکاری اقتصادی امارات و چین در نشست افتتاحیه خود با هدف تقویت روابط اقتصادی و رشد سرمایه‌گذاری بین امارات و چین با تمرکز ویژه بر ارتقای همکاری در بخشهای مورد علاقه طرفین -از جمله اقتصاد جدید، کارآفرینی، گردشگری، حمل و نقل هوایی و خدمات لجستیکی تشکیل شد. این نشست از طرف امارات به ریاست عبدالله احمد الصالح، معاون وزیر اقتصاد و از طرف چینی توسط لینگ جی، معاون وزیر بازرگانی و معاون نماینده تجارت بین‌الملل چین، با حضور H.E. Ou Boqian، سرکنسول جمهوری خلق چین در امارات و نمایندگان از چندین نهاد دولتی از دو طرف انجام شد (Uniten Arab Emirates, Ministry of Economy, 2024).

مقامات اماراتی باور دارند که نشست کارگروه مشترک سرمایه‌گذاری و همکاری اقتصادی امارات و چین نقطه عطف مهمی در کشف فرصتهای جدید برای مشارکت و همکاری است. هدف آن تعمیق اعتماد متقابل بین جوامع تجاری چین و امارات و در عین حال برجسته کردن فضای سرمایه‌گذاری انعطاف‌پذیر و جذاب ارائه شده توسط بازارهای هر دو کشور و در نتیجه افزایش رقابت و شکوفایی روابط اقتصادی طرفین است. آماری که از سوی نماینده امارات ارائه شده، گویای آن است که چین یک شریک تجاری کلیدی برای امارات بوده است و ۱۱,۲ درصد از تجارت غیرنفتی امارات را در نیمه اول سال ۲۰۲۴ به خود اختصاص داده است. در سال ۲۰۲۳، امارات متحده عربی به شریک تجاری پیشرو چین در خاورمیانه و آفریقا تبدیل شد. مطابق این آمار، در شش ماه اول سال ۲۰۲۴، تجارت بین امارات و چین به بیش از ۴۲,۴ میلیارد دلار رسید که در مقایسه با مدت مشابه در سال ۲۰۲۳ تقریباً

۳ درصد رشد داشته است. در سال ۲۰۲۳، ارزش تجارت بین امارات و چین به ۸۶٫۷ میلیارد دلار رسید که نسبت به سال قبل ۱۲٫۱ درصد رشد را تجربه کرد. علاوه بر این، تا پایان سال ۲۰۲۳، تجارت دوجانبه بین دو کشور به ۱۲۰ میلیارد درهم رسید (Ministry of Economy, 2024). ضمن اینکه چین در میان صادرات غیرنفتی امارات با ۲ درصد در نیمه اول سال ۲۰۲۴ رتبه دهم را به خود اختصاص داده است. به طور مشابه، چین همچنین جایگاه دهم را در صادرات مجدد امارات با ۲٫۵ درصد در مدت مشابه دارد. در همین حال، چین منبع ۱۸ درصد از واردات امارات است. تا پایان سال ۲۰۲۳، سرمایه‌گذاری امارات متحده عربی در چین به حدود ۴٫۵ میلیارد دلار رسید که نشان‌دهنده دو برابر شدن ارقام سال قبل با افزایش قابل توجه ۹۶ درصدی است. این سرمایه‌گذاری‌ها در بخش‌های کلیدی، از جمله انرژی‌های تجدیدپذیر، زیرساخت‌ها، حمل‌ونقل و مخابرات تخصیص یافته است. از سوی دیگر، سرمایه‌گذاری چین در امارات تا پایان سال ۲۰۲۳ به ارزش کل ۵٫۸ میلیارد دلار رسیده است (Ministry of Economy, 2024).

۳-۵. رقابت عربستان و امارات در جاده ابریشم دیجیتال

نفوذ قابل توجه چین در عرصه فناوری و دیجیتالی در قالب جاده ابریشم دیجیتال، رقابت امارات و عربستان سعودی را برای کسب قدرت برتر یا نمایندگی از سوی چین دو چندان کرده است. زیرا هر دو کشور دارای بنادر مهم نفتی و تجاری هستند که برای چین از اهمیت خاصی برخوردار می‌باشند. به منظور تحقق همین هدف، چین به دنبال بهره‌برداری تعدادی از بنادر از منطقه جنوب آسیا تا غرب آسیا، آفریقا، اروپا و حتی جنوب آمریکا است. مطابق برخی گزارشها، چین میلیاردها دلار هزینه کرده تا بتواند شبکه بندری خود را برای اطمینان بخشی به خطوط دریایی و افزایش قدرت خود در این زمینه افزایش دهد (Kynge, 2021: 2). نقشه دریایی چین، که در شکل (۱) به تصویر کشیده شده است، گستره نفوذ این کشور را در حوزه دریایی نشان می‌دهد. در این نقشه، کشورهای عربی از جمله امارات و عربستان سعودی به عنوان پل‌های ارتباطی کلیدی برای دسترسی چین به آفریقا و مناطق گسترده غرب آسیا نقش‌آفرینی می‌کنند. در این میان، شهر ابوظبی در امارات متحده عربی به دلیل موقعیت استراتژیک خود، جایگاه ویژه‌ای در این شبکه دارد. ابوظبی به عنوان یکی از مهم‌ترین بنادر خلیج فارس، نه تنها به توسعه اقتصادی امارات کمک می‌کند، بلکه نقشی محوری در تسهیل دسترسی چین به منابع و بازارهای منطقه ایفا می‌کند.

این رقابت، علاوه بر بُعد اقتصادی، تأثیرات ژئوپلیتیکی قابل توجهی نیز به همراه دارد و می‌تواند به تغییر موازنه قدرت در منطقه منجر شود. تلاش‌های چین برای بهره‌گیری از زیرساخت‌های بنادر عربی، از جمله بندر جبل علی در امارات و بنادر سعودی، بخشی از برنامه بلندمدت این کشور برای گسترش نفوذ خود در عرصه بین‌المللی است.

Fig. 2: China's Global Investments in Ports

Source: <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Belt-and-Road/China-drops-11bn-anchors-to-expand-Maritime-Silk-Road>. Accessed on August 30, 2021.

شکل ۱. سرمایه‌گذاری چین در بنادر

Source: <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Belt-and-Road/China-drops-11bn-anchors-to-expand-Maritime-Silk-Road>

رویکرد چین در قبال غرب آسیا و تمرکز بر گسترش نفوذ در کشورهایمانند امارات متحده عربی و عربستان سعودی، نشان‌دهنده اهمیت استراتژیک این منطقه به دلیل موقعیت جغرافیایی منحصربه‌فرد آن است. غرب آسیا به‌عنوان چهارراهی میان سه قاره اروپا، آسیا و آفریقا، نقش بی‌بدیلی در پیوند اقتصادی، تجاری و استراتژیک این مناطق ایفا می‌کند. این موقعیت جغرافیایی، علاوه بر تسهیل حمل‌ونقل دریایی، نقشی حیاتی در شکل‌دهی به «جاده‌های نفتی» و شبکه‌های انرژی چین دارد که برای تضمین امنیت انرژی و پایداری اقتصادی این کشور از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (Zulfikar, Rakhma, 2019: 29).

امارات متحده عربی و عربستان سعودی، به‌عنوان دو بازیگر کلیدی در منطقه، جایگاه ویژه‌ای در طرح جاده ابریشم دیجیتال چین دارند. این دو کشور با زیرساخت‌های پیشرفته و بنادر استراتژیک خود، به پل‌های ارتباطی برای صادرات محصولات چین در حوزه‌های صنعتی، نظامی، اقتصادی و دیجیتال تبدیل شده‌اند. بندر جبل علی در امارات به‌عنوان یکی از پیشرفته‌ترین بنادر منطقه، نقش کلیدی در تسهیل تجارت بین‌المللی چین ایفا می‌کند. از سوی دیگر، عربستان سعودی با بنادر مهمی چون ینبع و سرمایه‌گذاری‌های کلان در زیرساخت‌های انرژی و حمل‌ونقل، به‌دنبال تقویت موقعیت خود در طرح‌های کلان چین است (Seetao, 2021: 7).

چین تاکنون میلیاردها دلار در توسعه بنادر و زیرساخت‌های حمل‌ونقل در غرب آسیا سرمایه‌گذاری کرده است. این اقدامات بخشی از استراتژی بزرگ‌تر چین برای ایجاد شبکه‌ای گسترده از مسیرهای دریایی و زمینی است که از جنوب آسیا تا آفریقا، اروپا و حتی جنوب آمریکا امتداد دارد. هدف اصلی این پروژه، تضمین امنیت زنجیره تأمین، گسترش دسترسی به بازارهای جهانی و تقویت جایگاه چین به‌عنوان یک قدرت اقتصادی و سیاسی جهانی است (Manish & Anu Sharma, 2022: 133).

این تحولات، رقابت میان امارات و عربستان سعودی برای جلب سرمایه‌گذاری و همکاری‌های بیشتر با چین را تشدید کرده است. امارات با پروژه‌های پیشرفته‌ای مانند "دبی هوشمند" و سرمایه‌گذاری در حوزه فناوری‌های نوین، در تلاش است تا به قطب فناوری و دیجیتال منطقه تبدیل شود. در مقابل،

عربستان سعودی با اجرای برنامه‌های کلان اقتصادی در چارچوب چشم‌انداز ۲۰۳۰ و تمرکز بر انرژی‌های تجدیدپذیر، هوش مصنوعی و اینترنت اشیا، به دنبال تثبیت جایگاه خود به‌عنوان شریک راهبردی چین است. علاوه بر این، همکاری چین با این دو کشور نه تنها در حوزه اقتصادی بلکه در ابعاد ژئوپلیتیکی نیز اهمیت دارد. چین از طریق این همکاری‌ها می‌تواند نفوذ خود را در مناطق حساس مانند خلیج فارس، دریای سرخ و شاخ آفریقا گسترش دهد و جایگاه خود را در مقابل رقبای بین‌المللی نظیر ایالات متحده و اتحادیه اروپا تقویت کند. این روابط چندبعدی میان چین و کشورهای کلیدی غرب آسیا، زمینه‌ساز تغییرات عمیق در موازنه قدرت منطقه‌ای و بین‌المللی خواهد بود (Herlevi, 2016: 2).

در نهایت، نقش امارات و عربستان سعودی در پروژه‌های کلان چین، نه تنها در تقویت روابط اقتصادی و تجاری میان این کشورها تأثیرگذار است، بلکه رقابت استراتژیک میان آن‌ها برای جلب حمایت بیشتر چین می‌تواند پیامدهای قابل توجهی برای ژئوپلیتیک جهانی به همراه داشته باشد. این دو کشور با موقعیت جغرافیایی و اقتصادی منحصر به فرد خود، زمینه‌ای فراهم کرده‌اند که چین از طریق آن بتواند دسترسی به بازارهای اروپا و آفریقا را تسهیل کرده و اهداف بلندمدت خود در عرصه بین‌المللی را تحقق بخشد. کوشش عمده چین در مسیر جاده ابریشم دیجیتال آن است که بتوان از ظرفیت امارات و عربستان و پس از آن سایر کشورهای عربی، متحد آمریکا به نحوی بهره‌بردار که بتواند دو هدف عمده را محقق سازد: اول، دستیابی به پایگاهی مطمئن برای تأمین نیازهای خود در عرصه انرژی و دوم: تبدیل این کشورها به متحدان مردم که بتوانند بدون توجه به دستورات آمریکا، روابط خود را با چین توسعه دهند. با توجه به گسترش بی‌سابقه نفوذ چین در منطقه خلیج فارس و اعضای GCC، امارات و عربستان سعودی در نقش متحدان مردم (آمریکا) روابط عمیقی با چین برقرار کرده و هریک به نحوی در قالب بازیگران مؤثر در دستیابی به اهداف جاده ابریشم دیجیتال فعالیت می‌کنند.

به طور کلی، باید گفت که رقابت امارات و عربستان به صورت پنهانی و برای بدست آوردن نماینده اصلی چین در منطقه یا شریک راهبردی این کشور در منطقه خلیج فارس و به خصوص در میان اعضای شورای همکاری خلیج فارس دیده می‌شود. حضور اقتصادی و تکنولوژیکی چین در بنادر شارجه، جبل علی، ابوظبی و دبئی و تمایل امارات به میزبانی از نشست‌های علمی و تکنولوژیکی چین از جمله اکسپو، نشانه‌های مهمی از توجه خاص چین به این کشور برای تحقق برنامه جاده ابریشم دیجیتال در منطقه خلیج فارس است.

۳. بحث و نتیجه‌گیری

رقابت میان عربستان سعودی و امارات متحده عربی در چارچوب جاده ابریشم دیجیتال چین، نمادی از تغییرات ژرف در نظم اقتصادی و ژئوپلیتیکی منطقه خلیج فارس است. این رقابت، از یک سو بر نقش کلیدی چین در توسعه زیرساخت‌های دیجیتال و فناوریانه این کشورها تأکید دارد و از سوی دیگر، نمایانگر تلاش عربستان و امارات برای دستیابی به جایگاه برتر در تعاملات اقتصادی و سیاسی منطقه‌ای و جهانی است.

چین با اجرای ابتکار جاده ابریشم دیجیتال و سرمایه‌گذاری در فناوری‌هایی مانند شبکه 5G، هوش مصنوعی و مراکز داده، موفق شده است به‌عنوان یک بازیگر محوری در منطقه خلیج فارس ظاهر شود. این حضور، به کشورهای منطقه فرصت داده تا با بهره‌گیری از تخصص و فناوری چین،

مسیر توسعه اقتصادی و دیجیتال خود را تسریع کنند. امارات متحده عربی با تمرکز بر زیرساخت‌های پیشرفته، انرژی‌های پاک و تبدیل دبی به مرکز جهانی تجارت و فناوری، تلاش کرده است تا به قطب اصلی این پروژه در منطقه تبدیل شود. در مقابل، عربستان سعودی با اجرای طرح‌های بلندپروازانه مانند پروژه نئوم و توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر در راستای چشم‌انداز ۲۰۳۰، به دنبال تثبیت جایگاه خود به‌عنوان شریک کلیدی چین در منطقه است.

این رقابت فراتر از ابعاد اقتصادی و فناورانه، پیامدهای ژئوپلیتیکی عمیقی نیز به همراه داشته است. حضور چین در خلیج فارس، توازن قدرت منطقه‌ای را تحت تأثیر قرار داده و به کشورهای عربی کمک کرده تا روابط خود را با قدرت‌های جهانی متنوع‌سازی کنند. چین نیز از طریق این تعاملات، نه تنها به منابع انرژی پایدار و بازارهای منطقه دست یافته، بلکه نفوذ خود را به آفریقا، اوراسیا و فراتر از آن گسترش داده است.

یکی از نتایج مهم این رقابت، پویایی تازه‌ای در همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی است. هر دو کشور، امارات و عربستان سعودی، با سرمایه‌گذاری در پروژه‌های نوآورانه و فناوری‌های پیشرفته، تلاش می‌کنند تا خود را به‌عنوان شرکای راهبردی چین در جاده ابریشم دیجیتال معرفی کنند. این رقابت سالم، بستری برای ارتقای زیرساخت‌های فناوری، رشد اقتصادی و ایجاد فرصت‌های جدید همکاری در منطقه فراهم کرده است.

در نتیجه، جاده ابریشم دیجیتال نه تنها یک ابتکار اقتصادی و فناورانه، بلکه بستری برای تعاملات ژئوپلیتیکی چندلایه است که چین، عربستان و امارات را در یک رابطه پویا و پیچیده قرار داده است. رقابت این دو کشور برای جلب توجه چین، به تقویت زیرساخت‌های اقتصادی و فناورانه در منطقه کمک کرده و نقش چین را به‌عنوان یک بازیگر جهانی در عرصه فناوری و انرژی تثبیت کرده است. این روند، تحولی اساسی در نظم جهانی ایجاد کرده و به بازتعریف نقش خلیج فارس در تعاملات بین‌المللی انجامیده است. در نهایت، این رقابت می‌تواند به تعمیق همکاری‌های منطقه‌ای، تقویت روابط اقتصادی و گسترش فناوری در مقیاس جهانی منجر شود، و چین را در جایگاهی قرار دهد که همزمان به عنوان شریک اقتصادی و عامل تغییرات ژئوپلیتیکی منطقه‌ای شناخته شود.

- رئیسی‌نژاد، آرش. (۱۴۰۱)، ایران و راه ابریشم نوین؛ از ژئوپلیتیک راه تا دیپلماسی راه. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- سازمند، بهاره و امینی جشقانی، ارشیا. (۱۴۰۳). شکل‌گیری فضای میان‌منطقه‌ای؛ خاورمیانه و راه ابریشم دیجیتال چین. فصلنامه مطالعات آسیا، ۲(۱۴۰۳)، ۱-۲۰.
- کاوه، علی؛ ترابی، قاسم؛ رضائی، علیرضا. (۱۴۰۰). ابتکار جاده ابریشم و امنیت انرژی چین در آسیای مرکزی. فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، ۲۷(۱۱۴)، ۱۳۱-۱۵۸.
- واحدی، محمدرضا و صیادی، محمدکاظم. (۱۴۰۰). راه ابریشم دیجیتال و نقش آن در توسعه پایدار. فصلنامه توسعه تکنولوژی صنعتی، ۱۹(۴۶)، ۶۳-۷۶.
- AIIB to Convene Annual Meeting in Middle East Next Year (2021)", Xinhua, September 27, 2020, at http://www.xinhuanet.com/english/2020-07/29/c_139249029.htm. Accessed on August 30 2021.
- BUSINESS COUNCIL REPORT, (2020), The U.A.E.'s Careful Balance of its Business, Trade, and Investment Relationship with China,
- Chen, D. (2021). The Digital Silk Road and its Implications for Global Digital Governance. *Journal of Global Affairs*, 35(2), 123-138.
- Chen, D. (2021). China's Belt and Road Initiative and Saudi Vision 2030: A Review of the Partnership for Sustainability, The King Abdullah Petroleum Studies and Research Center (KAPSARC), Pp1-31.
- Cheney, S. (2020). China's Digital Silk Road: Strategic Implications for the Global Economy. *Journal of Global Security Studies*, 5(3), 257-275.
- Cheng, J, Z, J. (2023). "Digital Silk Road" as a Slogan Instead of a Grand Strategy, "Digital Silk Road" as a Slogan Instead of a Grand Strategy, *Journal of Contemporary China*, 33(149), 823-838.
- Cheung, F. (2020). The Security Dilemmas of China's Digital Silk Road. *China Quarterly of International Strategic Studies*, 6(1), 33-52.
- Dong, J. Chai, H. (2020). Smart Cities and the Digital Silk Road: Lessons from China's Experience. *Journal of Urban Technology*, 27(1), 45-60.
- Fuchs, M. Merics, J. (2021). Digital Silk Road: China's Influence in the

- Global Digital Economy. *Journal of Asian Studies*, 80(2), 456-471.
- Fulton, J. (2023). China-UAE Relations in an Era of Strategic Competition, *The Dragon in the Sands: Unpacking China's Presence in Contemporary West Asia*, Special Report, 2-15.
  - Fulton, J. (2020). "Strangers to Strategic Partners: Thirty Years of Sino-Saudi Relations." Atlantic Council, August. <https://www.atlantic-council.org/in-depth-research-reports/report/strangersto-strategic-partners-thirty-years-of-sino-saudi-relations/>
- Galkin, Ph, Chen, D. Ke, J (2019). "China's Energy Investment Through the Lens of the Belt and Road Initiative." KAPSARC Discussion Paper. <https://doi.org/10.30573/ks--2019-dp83>
- Ghaziza, M. (2019). "The Significant Role of Oman in China's Maritime Silk Road Initiative", *Contemporary Review of the Middle East*, vol. 6, no. 1, 2019, pp. 44-57, at <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2347798918812285#bibr12-2347798918812285>. Accessed on August 30 2021.
  - Greemers, R. (2020). China's Approach to Cyber Sovereignty. *Journal of Cyber Policy*, 5 (1), 56-77.
- Griffiths, J. (2019). *The Digital Silk Road: China's Quest to Wire the World and Win the Future*. *Harvard International Review*, 40(2), 24-30
- Herlevi, L. (2016). "China and the United Arab Emirates: Sustainable Silk Road Partne China Brief—Jamestown, January 25, 2016, at <https://jamestown.org/program/china-and-theunited-arab-emirates-sustainable-silk-road-partnership/>. Accessed on December 01, 2023.
- Hillman, J. (2021). *The Digital Silk Road: China's Quest to Wire the World and Win the Future*. *Center for Strategic and International Studies*, 4(1), 1-38
- <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Belt-and-Road/China-drops-11bn-anchors-to-expand-Maritime-Silk-Road>
  - Huang, Y. Chen, J. (2020). Smart Cities and the Digital Silk Road: Exploring New Frontiers of Technological Collaboration. *Urban Studies*, 57(15), 3015-3032.
  - Huang, Y. Chen, X. (2020). The Role of Smart Cities in the Belt and Road

Initiative: A Case Study of China's Digital Silk Road. *Sustainability*, 12(7), 2896.

- Lee, J. (2019). Malaysia's Role in the Digital Silk Road: Opportunities and Challenges. *Asia Policy*, 14(3), 65-76.
- Lee, Y. (2019). China's Digital Silk Road: Pitfalls and Opportunities. *Asia Policy*, 26 (1), 85-104.
- Lewis, J. (2020). Emerging Technologies and the Future of U.S.-China Competition. Center for Strategic and International Studies.
- Liu, Y. Dunford, M. (2016). Inclusive globalization: Unpacking China's Belt and Road Initiative. *Area Development and Policy*, 1(3), 323-340.
- Liu, H. (2023). Saudi-China relations in the digital age. Hong Kong: Chinese University of Hong Kong Press.
- Lons, C. Fulton, J. Sun, D. Al-Tamimi, N. (2019). China's Great Game - in the Middle East. European Council on Foreign Relations. https://www.ecfr.eu/specials/china_middle_east
- Manish, M. Sharma, A. (2022). Oman and UAE on C Maritime Silk - Road Initiative: Implications For India, *AIR POWER Journal*, 17(1), .spring 2022 (January-March
- Rafiq, A. (2018). China's Digital Silk Road and its Implications for Pakistan. *Journal of Contemporary China*, 27(111), 696-709.
- Rolland, N. (2020). A Digital Silk Road? China's Belt and Road Initiative in the Digital Realm. The National Bureau of Asian Research, 12(4), 23-45.
- Sahakyan, M. (2020). Kazakhstan's Digital Silk Road: Challenges and Opportunities. *Journal of Eurasian Studies*, 11(2), 122-133.
- Shen, S. (2018). Digital Silk Road: Building a Technological Bridge between China and the World. *Asia Europe Journal*, 16 (2), 155-170.
- Saudi Digital Academy Signs Memorandum of Understanding with Huawei to Develop Local Tech Talents," *Saudi Press Agency*, February 3, 2022, <https://www.spa.gov.sa/viewfullstory.php?lang=en&news-id=2326478#2326478>.

Strange, A. (2024). CHINESE GLOBAL INFRASTRUCTURE, Shaftes-

bury Road, Cambridge CB2 8EA, United Kingdom One Liberty Plaza,
20th Floor, New York, NY 10006, USA.

- Triolo, P. Allison, K. Paulson, A. (2020). The Digital Silk Road: Expanding China's Digital Footprint. Eurasia Group, 5(2), 12-34.
- Unites Arab Emirates, Ministry of Economy, 2024, *During the first meeting of their working group for investment and economic cooperation, 18 Dec 2024.* <https://www.moec.gov.ae/en/-/uae-and-china-explore-ways-to-enhance-economic-and-investment-relations-in-new-economy-entrepreneurship-tourism-aviation-and-logistics-sectors>
- Wang, J. (2020). Cybersecurity and the Digital Silk Road: China's Approach and Its Implications. Journal of Cyber Policy, 5(2), 215-233.
- Xiao, R. (2021). New Opportunities and Challenges of the Digital Silk Road: Perspectives from Southeast Asia. Journal of International Affairs, 74 (2), 191-210.
- Xiaoyu, W. (2024). High-Quality Development in China-Arab Digital Economy Cooperation: Opportunities, Challenges and Prospect, International Relations and Diplomacy, 12(4), 147-155.